

SAĞLIK POLİTİKASI ANALİZİ: KAVRAM, YÖNTEM VE TEKNİKLER

Health Policy Analysis: Concept, Methods And Techniques

İbrahim Hüseyin CANSEVER*

Öz

Sağlık politikası, bir toplumda belirli sağlık hedeflerine ulaşmak için alınan kararlar, planlar ve eylemler olarak tanımlanabilmektedir. Sağlık politikalarının analizi, hem uygulamada olan politikaların gelişimi ve sonuçlarının ortaya konulması hem de geleceğe yönelik politikaların ortaya konulması için önemli bir yer tutmaktadır. Sağlık politikası analizi, bireylerin ve toplumun sağlığına daha önce hiç olmadığı kadar katkıda bulunacak bir konumdadır. Politika analizine yönelik yaklaşımlar büyük ölçüde kullanılan disiplinler çerçeveye ve analizin amacına bağlıdır. Elbette ki belirli politikanın ekonomik analizi ile toplumun üzerindeki potansiyel etkinin analizi farklı bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu çalışmanın amacı, sağlık politikası, sağlık politikası analizi kavramlarını açıklamak ve sağlık politikası analizi yöntem ve tekniklerini ortaya koymaktır. Amaca yönelik olarak doküman incelemesi yönteminden faydalanılmıştır. Çalışmada, Türkçe alanyazında oldukça az gelişmiş durumda olan sağlık politikası analizi her yönden ele alınmış, sağlık politikası analizi yöntem ve teknikleri ortaya konulmuş ve konuda yapılan örnek çalışmalar bütüncül şekilde sunulmuştur. Akademik alanda yapılacak sağlık politikası analizleri önemli bir yer tutmakta, bu çalışmanın da sağlık politikası analizine ilişkin yöntem ve teknikleri bütüncül şekilde sunması sebebiyle araştırmacılara yol gösterici nitelikte olması bakımından önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Politika Analizi, Kamu Politikası Analizi, Sağlık Politikası, Sağlık Politikası Analizi.

ABSTRACT

Health policy can be defined as the decisions, plans and actions taken to achieve certain health goals in a society. The analysis of health policies has an important place both for the development and results of the policies in practice and for revealing the policies for the future. Health policy analysis is in a position to contribute to the health of individuals and society more than ever before. Approaches to policy analysis largely depend on the disciplinary framework used and the purpose of the analysis. Of course, the economic analysis of the particular policy and the analysis of the potential impact on society require a different approach. The aim of this study is to explain the concepts of health policy, health policy analysis and to reveal the methods and techniques of health policy analysis. For this purpose, the document analysis method was used. In the study, health policy analysis, which is quite underdeveloped in the Turkish literature, is handled from all aspects, health policy analysis methods and techniques are presented, and case studies on the subject are presented in a holistic way. Health policy analyzes in the academic field have an important place, and it is thought that this study will fill an important gap in terms of being a guide for researchers since it presents the methods and techniques of health policy analysis in a holistic way.

Keywords: Policy Analysis, Public Policy Analysis, Health Policy, Health Policy Analysis.

* Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, ihcansever@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9999-6789.

1. GİRİŞ

Sağlık, sadece hastalığın olmaması değil, fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hali olarak tanımlanmıştır (WHO, 1978). Sağlık politikası; hastane, toplum ve sağlık hizmetlerinin sunulmasından çok daha geniş bir yelpazeyi içermektedir. Hastaların yanı sıra sağlıklı nüfusla ve sağlığı etkileyen daha geniş sosyal ve fiziksel çevrelerle giderek daha fazla ilgilenmektedir (Green ve Thorogood, 1998). Sağlıklı bir toplumun varlığı, ülkedeki diğer tüm sektörlerin temel girdisi olduğundan bir ülkede sağlıklı nüfusa sahip olma durumu oldukça önemli bir yere sahiptir. Bireyler ve toplumlar zamanla bir sağlık durumundan diğerine geçerler. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tanımına göre sağlık, geçici bir durum olarak görülebilir (Seavey, Aytur ve McGrath, 2014).

Sağlık birden fazla sektör ve/veya olguyu etkilediği gibi bunlardan da açık şekilde etkilenmektedir. Sağlık sektörü, örneğin ekonominin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Sektör bir yandan istihdam edilen birçok sağlık çalışanına yapılan ödeme ve yatırımlarla ekonomi üzerinde önemli bir gider kalemi iken; diğer yandan ekonomik olarak üretken bir nüfus sağlayarak ekonominin itici gücü olma konumundadır. Bunun yanında, yoksulluk, fiziksel çevre ve eğitim gibi faktörler sağlık durumu üzerinde etkilidir. Bu nedenle, bu alanlardaki politikaların (sigara veya alkol üzerindeki vergiler gibi) insanların sağlığını etkilemesi muhtemeldir. Diğer alanlardaki politikalar ile sağlık arasındaki ilişkiyi ve sağlık üzerindeki etkisini anlamak önemlidir çünkü artan obezite gibi önemli sağlık sorunlarının üstesinden gelmeye yardımcı olabilir (Buse vd., 2012).

Bu çalışmanın amacı, sağlık politikası, sağlık politikası analizi kavramlarını açıklamak ve sağlık politikası analizi yöntem ve tekniklerini ortaya koymaktır. Amaca yönelik olarak doküman incelemesi yönteminden faydalanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılmak istenen olgu/durum hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin incelenmesidir. Doküman incelemesi tek başına veri toplama tekniği olarak kullanıldığı gibi diğer veri toplama teknikleri ile birlikte de kullanılabilir. Dokümanlar, nitel araştırmalarda önemli şekilde kullanılması gereken kaynaklar olarak görülmektedir (Mogalakwe, 2006; Arıkan, 2011; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu kapsamda, politika, politika analizi, kamu politikası ve analizi, sağlık politikası ve sağlık politikası analizi ile ilgili dokümanlar incelenmiştir.

2. POLİTİKA VE POLİTİKA ANALİZİ

Politikalar özel ve kamu sektöründe yapılabilmektedir. Özel sektör politikalarını devletler tarafından ortaya konulan hukuk sınırları içinde yapılmasını sağlamak

zorundadır. Politika, belirlenen amaç veya hedeflere ulaşmaya yönelik eylemler bütünü şeklinde tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2011). Politika, bir yönetim teşkilatının alanıyla ilgili tercih ettiği yol, yöntem ve ilkelerin belirlendiği uygulandığı ve değerlendirildiği alandır (Çevik, 2016). Goodin, Moran ve Rein (2006), politika analiz düşüncelerini birbirine bağlı olacak şekilde şu şekilde açıklamıştır: politika, tartışmak ve pazarlık ile ilgilidir; politika yapımı her zaman belirli kısıtlamalar altında bir seçim meselesidir; politika sorunlara yanıt olarak yapılır, ancak sorunlu olarak algılanan şeyin kendisi sabit değildir ve zamanla değişir.

Politika analizi, alternatif politika seçeneklerinin sistematik olarak araştırılması ve her bir seçeneğin lehine ve aleyhine olan kanıtların toplanması ve bütünleştirilmesi (Ukeles, 1977) veya akıl ve kanıt yardımıyla bir dizi alternatif arasından en iyi politikanın seçimi olarak tanımlanabilir (MacRae, 1979). Politika analizi, hükümetlerin belirli politikaları nasıl ve neden yürürlüğe koyduklarını ve bunların etkilerini anlamak için bir yol sağlar (Browne vd., 2018: 1032). Politika analizi, politika uygulanmadan önce veya sonra yapılabilir. Aralarından seçim yapmak için alternatif politikaların sonuçlarını tahmin etmek için veya bir politikanın sonuçlarını tanımlamak için yapılabilir. Bu kapsamda politika analizi genel olarak (Parsons, 1995) iki farklı yaklaşımı içermektedir:

- Politika*nın* analizi: sorunların nasıl tanımlandığı, gündemlerin nasıl belirlendiği, politika*nın* nasıl oluşturulduğu, alınan kararlar ve politika*nın* nasıl değerlendirildiği ve uygulandığı;
- Politika için analiz: problem tanımlama, karar verme, değerlendirme ve uygulamada analitik tekniklerin, araştırma ve savunuculuğun kullanımını kapsar.

İlk yaklaşım, öncelikle bilgi üretmek için üstlenilen geçmişe dönük çalışma olarak; ikincisi, politika süreçleriyle aktif katılım gerektiren daha fazla uygulamalı olarak görülebilir. Politika*nın* analizi (tanımlayıcı politika analizi de denilmektedir) genellikle geriye dönük ve açıklayıcıdır, politika*nın* belirlenmesini (politikaların nasıl gündeme geldiğini, nasıl başlatıldığını ve formüle edildiğini) ve politika*nın* nelerden oluştuğunu (içerik) keşfetmek için geriye bakmaktadır. Aynı zamanda politika*nın* değerlendirilmesini ve izlenmesini de içerir (Hedeflerine ulaştı mı? Başarılı olarak görüldü mü?) (Buse vd., 2012). Politika*nın* doğasını, nasıl ortaya çıktığını ve geliştiğini etkileyen güçleri, onu şekillendirme ve etkileme fırsatlarını ve hatta politika analisti olmanın yollarını anlamak için giriş noktaları sunmaktadır. Politika*nın* analizi, çevremizdeki olaylar hakkındaki an-

layışımızı geliştirdiği için de özünde değerlidir (Gilson, Agyepong ve Shiffman, 2018, s. 10).

İkinci yaklaşım olan politika için analiz (ileriye dönük politika analizi de denilmektedir), genellikle ileriye dönüktür ve belirli bir politika uygulamaya konulursa ne olacağını tahmin etmeye çalışır. Politikanın nasıl değiştirileceğine dair stratejik düşünceyi besler ve politika savunuculuğuna veya lobi faaliyetlerine yol açabilir (Buse vd., 2012). İleriye dönük politika analizindeki başlıca görevler şunları içermektedir: (1) karmaşık sorunların tanımlanması ve doğrulanması, (2) sorunları çözenin alternatif yollarının niceliksel ve niteliksel olarak karşılaştırılması ve (3) bu bilgilerin bir düzende birleştirilmesi. Dolayısıyla politika için analiz; alternatif politikalara ilişkin stratejilerin uygulanmasının ve politika benimsemenin sonuçlarının teknik ve ekonomik fizibilitesinin ve siyasi uygulanabilirliğinin de sistematik bir değerlendirmesidir (Patton, Sawicki ve Clark, 2016). Politika analizini bir süreç olarak ele alan, daha iyi ve kolay anlayabilmek adına McLaughlin ve McLaughlin (2019) politika analizi sürecinin temelde genellikle içerdiği faaliyetleri belirtmiştir. Bunlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Temelde Politika Analizi Sürecinin İçerdiği Faaliyetler

Faaliyet	Faaliyetin içeriği
Sorun tanımlama	Neden bir şeyleri yapma şeklimizi değerlendirmemiz ve muhtemelen değiştirmemiz gerekiyor? İnsanlar ne tür eylemler istiyor? Bu politika alanına kıt kaynakların ayrılmasını gerektiren itici güçler nelerdir? Amaçlanan çıktı nedir? Beklenen sonuç nedir?
Süreç tanımı	Şu anki durum nedir? Mevcut sonuçlar neden bazıları için tatmin edici değil? Bu konuda ne yapılıyor? Şu anki oyuncular kimler ve rolleri neler? İnsanlar konuyu etkili bir şekilde çerçeveleyiyor mu? İlgili bir zaman boyunca sonuçlar için beklentiler nelerdir?
Süreç analizi	Pratikte neler oluyor? Çıktılar ve sonuçlar nasıl ölçülür? İlgili taraflar ne tavsiye ediyor? Kaynak girdileri nelerdir? Uygunlar mı? Çıktılar adil bir şekilde dağıtılıyor mu? Süreç analizine tutarlı bir dizi adım kullanılarak yaklaşılabılır: İlgili çıktıları ve sonuçları veren mevcut süreçlerin operasyonel olması için gerektiği kadar ayrıntılı olarak haritasını çıkarmak. Çözüm stratejilerinin bir listesini oluşturun ve bunu uygulanabilir alternatiflere daraltmak. Daha umut verici alternatifler için en iyi süreçlerin haritasını çıkarmak. Yeni teknolojilerin ilgili zaman ufku içinde her bir süreci nerede, nasıl ve ne zaman değiştirebileceğini sormak. En umut verici alternatiflerin kaynak gereksinimlerini belirleyin ve ardından bunları maliyetlendirmek. Kurtarılan hayatlar, kaçınılan hastane günleri veya hizmet verilen kişiler gibi diğer süreç parametrelerini hesaplamak.

Nitel analiz	Faydaların, kalitenin, eşitliğin, dağılımın ve sonuçların algılanan adaletin değerlendirilmesi ile ilgili nicel olmayan konuları belirlemek ve değerlendirmek.
Değerlendirme ve seçim	Seçenekleri değerlendirmek ve bir seçim yapmak için adımlar atmak: Kanıtı nicel ve nitel olarak tartın ve aşağıdakileri değerlendirmek için sonuçları gözden geçirmek: Teknik fizibilite (tıbbi kanıt ve operasyonel etkinlik) Siyasi fizibilite Ekonomik fizibilite Bir politika seçimi yapmak. Bulgularınızı ve sonuçları raporlamaya hazırlanmak.
Uygulama stratejisi	En uygun alternatif(ler) için değişim ve destek için kamu, profesyonel ve tüketici desteği nasıl elde edilir? Erken uygulayıcı ve tüketici katılımı nasıl sağlanır? Çatışan çıkarılara nasıl arabuluculuk edilir?
Uygulama planlaması	Seçilen alternatifi başarılı bir şekilde uygulanmasını sağlamak için hangi adımların atılması gerekiyor? İyileşme seviyesi nasıl değerlendirilecek?
Politika süreçleri hakkında geri bildirim	Doğru seçimleri mi yapıldı? Gelecekte daha iyi politika seçimlerini mümkün kılmak için neler yapılabilir?

Kaynak: McLaughlin ve McLaughlin, 2019

Politika analizi yapmanın faydaları şu şekilde sıralanabilir (Walt, 1996; Kraft ve Furlong, 2007; Gilson, 2012):

- Politikaların nasıl ve niçin başarılı ya da başarısız olduğunun açıklanmasına yardımcı olur,
- Gelecekteki politika oluşturma sürecinin gelişmesini ve/veya daha iyi uygulanmasını sağlar,
- Kanıt temelli olduğu için daha uygulanabilir politikalara yol açması muhtemel olan bir süreç sağlar,
- Politika sürecine daha fazla paydaşın katılımını sağlayarak temsili artırır.

Politika analizinin zayıf yönlerini ise şu şekilde sıralamak mümkündür (Walt, 1996; Çevik, 1998):

- Tüm politikalara siyasi nedenlerle karar verilir, bu nedenle zaman ve mekân da benzersizdir ve genelleştirilemez,
- Süreçteki karmaşıklık sebebiyle uzun sürebilmektedir,
- Politika analizi için ihtiyaç duyulan bilgiler hassastır, bu nedenle araştırmacılar bu bilgiler eski olabilir, ulaşamayabilir veya kullanamayabilirler,

- Bilgi niteldir ve birçok farklı yönden taraflı olmaya tabidir bu nedenle araştırmacının duyarlılığına bağlı olacaktır.
- Analistin tarafsızlığı çoğu zaman zordur.

3. KAMU POLİTİKASI VE KAMU POLİTİKASI ANALİZİ

Kamu politikası, hükümet politikasını veya devlet kurumlarının politikalarını ifade etmektedir. Dye (2001) kamu politikasını, hükümetlerin yapmayı ya da yapmamayı seçtikleri her şey olarak ifade etmiştir. Anderson (1975) ise politikayı bir sorun ya da endişe konusuyla uğraşırken bir aktör ya da aktörler grubu tarafından izlenen amaçlı bir eylem tarzı olarak tanımlamıştır. Politikalar; uygulamalar, beyanlar, düzenlemeler ve yasalar gibi birçok şekilde ortaya konulabilmektedir (Buse vd., 2012).

Kamu politikası süreci temelde dört aşamaya ayrılmaktadır. Bunlar; gündem belirleme, formüle etme, uygulama ve değerlendirmedir. Gündem belirleme, toplumların karşı karşıya kaldığı pek çok sorunun az bir bölümünün karar vericilerin dikkatine sunulduğu konuların sıralanması aşamasıdır. Formülasyon aşamasında, yasama organları ve diğer karar alma organları politikaları tasarlar ve yürürlüğe koyar. Uygulama aşamasında hükümetler bu politikaları yürütür ve değerlendirme aşamasında etki değerlendirilir.

Bilimsel, mesleksi ve siyasal amaçlar için yapılabilecek (Ranney, 1968: 13) olan kamu politika analizini Dye (2012); hükümetlerin ne yaptığını, neden yaptığını ve yapılanın toplumun üzerindeki etkilerini anlamak şeklinde tanımlamıştır. Politika analizi; politikanın ortamını, amacını ve etkisini anlamada kullanılan bir yöntemdir dolayısıyla politikanın güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirmeyi sağlar (World Health Organization, 2005). Dye (2012), politika analizinin özelliklerini; bir talimattan ziyade açıklamalar yapmaya çalışmak, kamu politikasının nedenleri ve sonuçlarının anlaşılması için geçerli bir araştırma yapmak ve politikaların neden ve sonuçlarının anlaşılması için öneriler geliştirmek, test etmek ve bu amaçlar doğrultusunda bulgular sunmak olarak sıralamıştır. Politika analizleri sonuç olarak, ulusal ve yerel düzeylerde, siyasal aktörler veya hükümet yetkilileri tarafından karar verme süreçlerine, bunların kamu politikasını üretmek için nasıl etkileşime girdiğine ve etkilerine odaklanır (John, 1998).

Browne vd. (2018) makalelerinde; Colebatch (2006) ve Bacchi'nin (1999, 2009) açıklamalarından yola çıkarak politika analizlerini; geleneksel, ana akım ve

yorumlayıcı olarak üç kategoride toplamışlardır. Yapılan ayrıma ilişkin detaylar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Politika analizine yönelik temel yönelimlerin karşılaştırılması

Politika analizine yönelimler	Analitik odak	Araştırma sorularının türü	Teorik çerçeveler	Veri kaynakları ve yöntemleri	Başlıca kaynaklar
Geleneksel	Gerçekler	Sonuç soruları Bu politika sorunu nasıl çözülebilir; optimal çözüm nedir?	Ekonomik çerçeveler; Temel bilimsel modeller; davranış psikolojisi	Nicel modelleme; ekonomik analizler; Maliyet fayda analizi; dürtme siyaseti; politika döngüsü modeli	Cochrane incelemeleri (Cochrane Library, 1999-2017); OECD raporları, 2016; Maliyet Etkinliğini Değerlendirme (Vos vd., 2010)
Ana Akım	Değerler Aktörler Siyasi akılcılık	Etkileşim soruları Hangi değerler tehlikede; kimin sesi duyulur? Siyasi öncelik nasıl oluşturulur?	Politika döngüsü; politika üçgeni; noktalı denge; çoklu akış teorisi; savunuculuk koalisyonu çerçevesi	Görüşmeler; belge analizi; anketler	Collins (2005), Hill (2009), Sabatier ve Jenkins-Smith (1999), Walt ve Gilson (1994)
Yorumlayıcı	Anlamlar	Temsil soruları Politika sorunu nasıl tanımlanır veya oluşturulur; Hangi varsayımlar problem çerçevesinin temelini oluşturmaktadır?	Temsil edilen problem nedir; çerçeveleme; yönetimsellik	Görüşmeler; belge analizi; etnografik yöntemler; tarihsel yöntemler; söylem analizi; anlatı analizi	Bacchi (2009), Yanow (2000), Fischer (2003), Martson ve Medonald (2006), Hajer ve Laws (2006)

Kaynak: Browne vd. (2018)'den alınarak Türkçeleştirilmiştir.

Tabloda yer alan geleneksel politika çalışmaları, sorunların belirlenmesine ve çözümlenmesine yönelik bilimsel bir yaklaşımı benimsemektedir. Bu yönelim altında, politika analizi, nesnel olarak bilinebilir bir dünyada problem çözmeye yönelik rasyonel ve kapsamlı bir yaklaşımın uygulanmasını içermektedir. Maliyet-fayda analizi, risk değerlendirmesi, bütçeleme sistemleri gibi teknokratik yöntemler, politika döngüsü modeli gibi geleneksel yaklaşımların örnekleridir. Ana akım yönelim,

politikanın kapsamlı bir şekilde rasyonel, doğrusal bir süreç olarak kavramsallaştırılmadığı, ancak genel olarak kurumlar aracılığıyla yönlendirilen ve siyaset aracılığıyla aracılık edilen değerler, çıkarlar ve kaynakların etkileşimi olarak görüldüğü gündem belirleme, politika süreçleri, politika ağları ve yönetim çalışmalarını içerir. Yorumlayıcı politika analizinin odak noktasını, sorun temsili ve politika sorunlarının çerçevesinin olası politika yanıtları dizisini nasıl şekillendirdiği oluşturmaktadır. Bu kapsamda örneğin, şekerle tatlandırılmış içecek sorunu, politika oluşturma sürecinin ömrü boyunca nasıl temsil edildi sorusuna yanıt aramaktadır. Politika analizinin odak noktası ve araçları olarak; politika sorununun resmi hesapları ve çözümleri, politikanın oluşumuna ilişkin rakip hesaplar, çeşitli hesapları destekleyen varsayımlar, problem temsiline tarihinin kullanılmaktadır (Browne vd., 2018).

4. SAĞLIK POLİTİKASI VE SAĞLIK POLİTİKASI ANALİZİ

Giriş bölümünde sunulan DSÖ tarafından yapılan sağlık tanımından yola çıkarak; fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal refah üzerinde etkili olan politikalar, açıkça sadece sağlık hizmetlerinin örgütlenmesini ilgilendiren politikalar değil, aynı zamanda ulaşım, istihdam, yoksulluk gibi birçok alanı yakından ilgilendiren politikalar (Green ve Thorogood, 1998).

Sağlık politikası; sağlık sisteminin kurumlar, organizasyonlar, hizmetler ve finansman düzenlemelerini etkileyen eylem (ve eylemsizlik) yollarını kapsamaktadır (Buse vd., 2012). Sağlık politikası bir toplumda belirli sağlık ve sağlık hizmetleri hedeflerine ulaşmak için üstlenilen kararlar, planlar ve eylemler olarak anlaşılabilmesine rağmen (WHO, 2018), aynı zamanda özünde *süreç ve güç* ile ilgilidir (Gilson, Agyepong ve Shiffman, 2018, s. 10). Sağlık politikası; sıtma, AIDS, sağlığın geliştirilmesi gibi *teknik konularla* ilgili olabildiği gibi; finans, özel sektör, yönetim ve organizasyon ve sağlık hizmet sunumu gibi *kurumsal konularla* da ilgili olabilmektedir (Janovsky ve Cassels, 1996). Palmer ve Short (1998), sağlık politikasını diğer politika alanlarından farklı kılan üç ayırt edici özelliğe işaret etmektedir. Bunlar;

- Tıp mesleğinin genel olarak sağlık politikalarındaki etkisi, eğitim veya sosyal yardım gibi diğer alanlardaki mesleklerin etkisinden çok farklıdır,
- Sağlık sistemlerinin karmaşık ve bazen tekeli doğası göz önüne alındığında, seçeneklerinin sunulması zordur. Bu nedenle, birçok konuda önemli değişiklikler ve yumuşatma gerektirir,

- Sağlık hizmetlerinde karar verme sıklıkla diğer kamu ve sosyal politika alanlarında benzeri olmayan ölüm kalım kararlarını içermektedir.

Burada sağlık politikalarının diğer politikalarından daha karmaşık ve zor olmasının aslında Bamba ve arkadaşları (2005) tarafından açıklanan sağlığın politik bir olgu olduğu konusu da açıklamaktadır:

- Sağlık politiktir, çünkü neoliberal bir ekonomik sistem altındaki diğer herhangi bir kaynak veya meta gibi, bazı sosyal gruplar diğerlerinden daha fazlasına sahiptir,
- Sağlık politiktir, çünkü sosyal belirleyicileri politik müdahalelere açıktır ve bu nedenle politik eyleme veya eylemsizliğe bağlıdır,
- Sağlık politiktir, çünkü sağlık ve esenlik için yeterli bir yaşam standardı hakkı, vatandaşlığın ve bir insan hakkının bir parçasıdır veya olmalıdır.

Belirli bağlamlarda belirli politikaların nasıl ve neden, kim tarafından, kim için, hangi varsayımlara dayanarak ve hangi etkiyle geliştirildiğini anlamak için politika analizine ihtiyaç vardır (Blackmore ve Lauder, 2005: 97). Sağlık politikası analizi, politika sürecinde kurumlar, çıkarlar ve fikirler arasındaki etkileşimi açıklamayı amaçlayan çok disiplinli bir kamu politikası yaklaşımını içermektedir. Geçmişteki politika başarılarını ve başarısızlıklarını anlamak ve gelecekteki politika uygulamalarını planlamak için hem geriye dönük hem de ileriye dönük olarak yararlıdır (Walt vd., 2008).

Genel olarak sağlık politikası analizi, kimin hangi politika kararlarını, ne zaman, neden ve nasıl ve hangi sonuçlarla aldığına incelenmesidir (Gilson, Agyepong ve Shiffman, 2018, s. 10). Sağlık politikası analizi; politika sürecinde kurumlar, çıkarlar ve fikirler arasındaki etkileşimi açıklamayı amaçlayan çok disiplinli bir kamu politikası yaklaşımıdır. Sağlık politika analizi, politika belirleyicilerinin hedefleri nasıl belirlediklerini, öncelikler konusunda nasıl karar verdiklerini anlamada yardımcı olmaktadır (Barker, 2000). Örnek olarak obeziteyi düşündüğümüzde; obezitenin nedeni ve sonuçları hakkında çok şey bilinmesine rağmen, siyaset ve sağlık sistemlerinin bu bilgiye nasıl yanıt vermesi gerektiği veya verdiği tepkinin sonuçlarının ne olduğu, sağlık politikası analizinin odak noktası haline gelmekte ve sağlam politika analizi yapmanın önemi ortaya çıkmaktadır (Seavey, Aytur ve McGrath, 2014).

Geriye veya ileriye yönelik politika analizi yaparken şu konulara önem verilmesi gerekmektedir (Buse vd., 2012; Gilson, Orgill ve Shroff, 2016);

- Analistin bilgi birikiminin güçlü olması (teorik çerçeve, politika süreçleri hakkında bilgi, analiz yapılan alandaki boşluklar, ülkenin siyasi konumu ve içinde bulunduğu durum vb.),
- Paydaş analizi ile paydaşların konumlarının ve güçlerinin belirlenmesi (bakınız Glassman vd., 1999)
- Veri Toplama ve bilgiye dönüştürme (kanıta dayalı politika),
  - Politika dokümanları,
  - Maliyet analizleri,
  - Bireylerden elde edilen bilgiler,
  - Sosyal medyadan elde edilen bilgiler.
- Etik sorunları (eşit katılımı sağlamamak, bilgiyi gizlemek vb.) olabildiğince ortadan kaldırmak,
- Analistin, analize yaklaşımı şekillendiren değerleri netleştirmesi ve öznel bakış açısından olabildiğince uzaklaşması.

Politika giderek devlet sınırlarının dışındaki güçler (küresel sivil toplum gibi) tarafından şekillendirilmekte ve etkilenmektedir (Keck ve Sikkink, 1998). İlk dönem politika analizi, devlet, politikacılar, bürokratlar ve çıkar grupları üzerine odaklanmış (Hogwood ve Gunn 1984; Grindle ve Thomas, 1991); ancak son dönemde, politika sürecine çok daha geniş bir dizi aktörün katılımına işaret eden politika sürecindeki değişiklik görülmüş ve analizlere yansımıştır (Buse vd., 2012). Örneğin birçok ülkede, kâr amacı güden ve gütmeyen kuruluşlar da dâhil olmak üzere özel sektör, büyük ve küçük sağlık politikasında önemli bir oyuncu haline gelmiştir. Bunun yanında, kamu ve özel sektör arasındaki ortaklıklar ve sürece toplumun katılımının da eklenmesiyle sağlık politikası ortamı değişmiştir.

Politika analizinde veriye ulaşım ve bu verinin bilgiye dönüştürülmesi oldukça önemli bir yer kaplamaktadır. Teknoloji ve temel bilimler, hastalık ve sağlıkla ilgili daha fazla bilgi alanı açmış, veri kaynakları genişleyerek bilgiye daha fazla erişim imkânı doğmuştur. Bilgisayar sistemleri, daha kesin ve karmaşık analitik süreçler sağlamak için büyük miktarda verinin analizine izin vermektedir. Bu sebeple sağlık politikası analizinin rolü daha kritik hale gelmiştir (Seavey, Aytur ve McGrath, 2014).

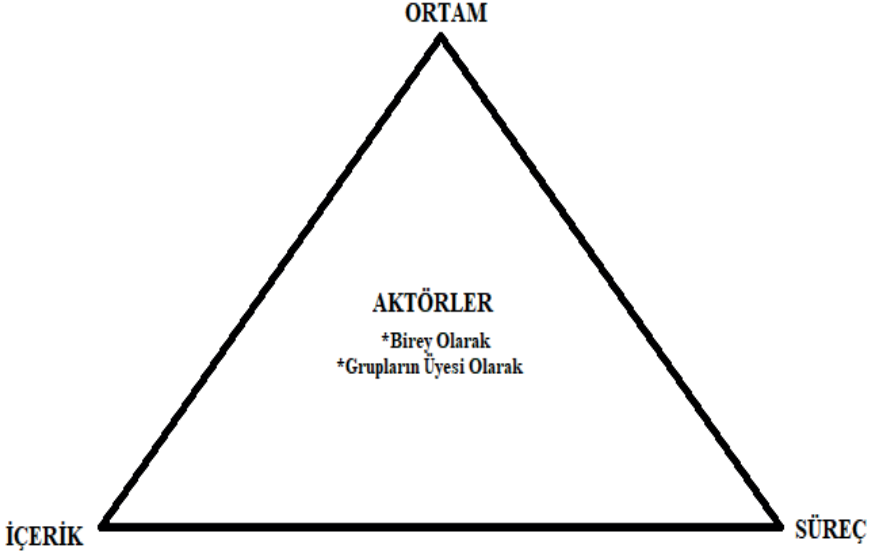
Doğa bilimlerinde nedensellik, herhangi bir katılımcının/gözlemcinin anlayışından bağımsız olarak var olan ölçülebilir bir değişken aracılığıyla bir sonucu açıklayan bir açıklamaya atıfta bulunabilmektedir. Ancak, politika bilimlerinde açıklama arayışı hem katılımcı hem de değişkenin gözlemcisi tarafından tutulan algılarla yakından bağlantılıdır. Politika analisti belirli bir yaklaşımı desteklememiş olsa bile, politika pozisyonlarını değiştirmeye veya hafifletmeye çalışmak için karşı argümanları sunmak isteyebilir. Bunun yanında analistin özellikle ileriye yönelik analiz yaparken (Buse vd., 2012); gündemdeki sorunlarla meşgul olmak; fırsat pencerelerini görmek; gündemlerin nasıl belirlendiğini anlamak; önerilen politikanın maliyet ve faydalarının potansiyel dağılımına dayalı olarak ilgili tarafların pozisyonlarını, çıkarlarını ve gücünü anlamak; çözümleri politik olarak daha uygun hale getirmek; sorun ve önerilen çözüm tanımını daha geniş çapta kabulünü teşvik etmek için siyasi süreçleri nasıl etkileyeceğini anlamak gibi birçok konuda önemli görevleri bulunmaktadır.

5. SAĞLIK POLİTİKASI ANALİZİNDE KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER

Sağlık politika analizi için birçok yöntem bulunmaktadır. Bu kapsamda çalışmada bunlardan birkaçı detaylı şekilde açıklanmış diğerleri ise örnek çalışmalar (Tablo 2) gösterilerek sunulmuştur.

İlk olarak Walt ve Gilson (1994), özellikle sağlık için bir politika analizi çerçevesi geliştirmiştir. Sağlık politikası araştırmasının büyük ölçüde politikanın içeriğine odaklandığını, aktörleri, ortamı ve süreçleri ihmal ettiğini belirtmişlerdir. Politika üçgeni çerçeveleri bir politik ekonomi perspektifine dayanmaktadır ve bu dört unsurun politika yapımını şekillendirmek için nasıl etkileşime girdiğini dikte almaktadır. Çerçeve, çeşitli ülkelerde sağlık politikası araştırmalarını etkilemiş ve ruh sağlığı, sağlık sektörü reformu, tüberküloz, üreme sağlığı ve doğum öncesi frengi kontrolü dâhil olmak üzere çok sayıda sağlık sorununu analiz etmek için kullanılmıştır. Ortam, süreç ve aktörlerin yanı sıra içerik kavramlarını da içeren basit bir analitik model kullanarak, politika yapıcılar ve araştırmacılar sağlık politikası sürecini daha iyi anlayabilecek ve daha etkili uygulama için plan yapabileceklerdir. Model hem geriye dönük hem de ileriye dönük olarak kullanılabilir (Walt ve Gilson, 1994). Sağlık politikası analizi üçgeni daha sonra hem oldukça basit tanımlayıcı hem de daha eksiksiz ve daha açıklayıcı analizleri kapsayan uygulamalarla çoklu politika deneyimlerini anlamak için yaygın olarak kullanılmıştır (Gilson ve Raphaely, 2008). Sağlık politika analiz üçgeni Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1: Sağlık Politika Analizi Üçgeni

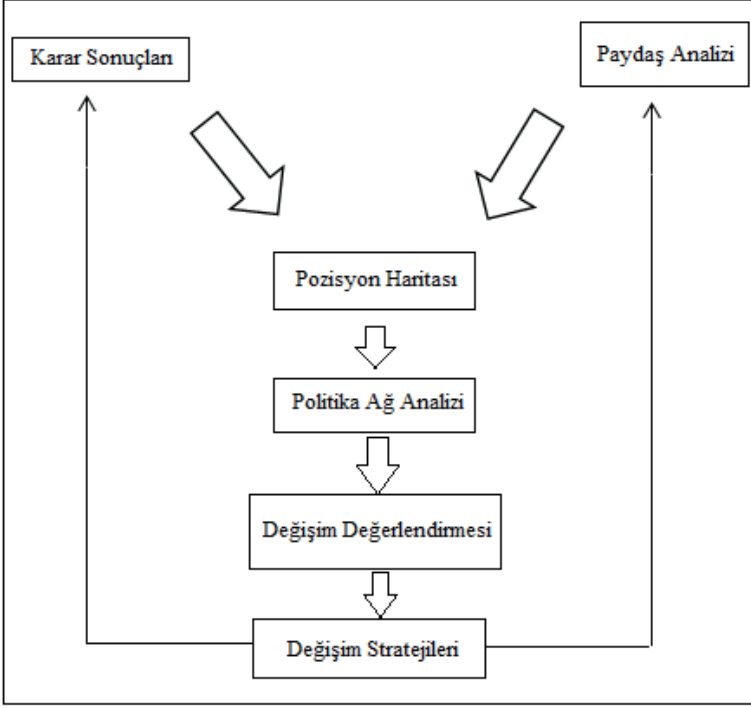

Kaynak: Walt ve Gilson, 1994

Walt ve Gilson'un politika analizi yöntemi, ülkemizde sağlık planlaması üzerine bir analiz isimli doktora tezinde (Cansever, 2020) uygulanmış detaylı bilgi için başvurulabilir bir kaynak durumundadır. Bunun yanında Kantaş Yılmaz ve Ergül (2021), Göçmen Sağlığı Kapsamında Suriyeli Sığınmacılar konusunda aynı yöntemi kullanmış ve örnek olarak incelenebilir bir çalışma statüsündedir.

İkinci bir sağlık politika analiz yöntemi Reich tarafından ortaya konulan Politika Haritalama Yöntemidir. Reich (1995), politika değişikliğinin neden politik olduğuna dair kanıtlar sunmakta, bu politik dinamikleri Bangladeş, Filipinler ve Sri Lanka'daki ilaç reformuna ilişkin karşılaştırmalı bir vaka çalışması aracılığıyla incelemiş ve politik haritalama yöntemini tanıtmıştır. Politika Haritalama Yöntemi, altı aşamadan oluşan (Şekil 2) ve hem geriye yönelik hem de ileriye yönelik analiz yapılabilen bir yöntemdir (Toygar, 2018). Politika haritalama yöntemi, hem politika değişikliklerini değerlendirmeyi sağlamakta (Aliyu, 2002) hem de belirlenen alanda alınan kararlara nasıl ve neden ulaşıldığını açıklamaya yardımcı olduğu gibi politik fizibilitesini (geçerlilik ve uygulanabilirlik) de geliştirmek üzere uygulanabilmektedir (Reich, 1994). Reich ve Cooper (1996), araştırmacıların ve politika yapımcıların kamu politikalarının politik boyutlarını analiz etmelerine yardımcı olacak bir yazılım aracı tasarlamışlardır.

Şekil 2: Politika Haritalama Yönteminin Altı Adımı

Kaynak: Reich, 1994 (Şekil, Toygar, 2018 yayınından izin alınarak aynen kullanılmıştır.)

Siyaset bilimi teorisinden yola çıkan Reich'in çalışması, politika reformu süreçlerinde meydana gelen değerlere dayalı çekişmeyi aydınlatmakta, reformun sosyal gruplar arasındaki dağılımsal sonuçlarını ve bunun sonucunda ortaya çıkan grup rekabetini tartışmakta, siyasi zamanlamanın reform fırsatını nasıl etkilediğini düşünmekte ve siyasi sürecin ana hatlarını çizmektedir. Şekildeki karar (politika) sonuçları, etkileri kimlik boyut, zamanlama ve etkilerin şiddeti olarak politikanın etkilerini ele almaktadır. Pozisyon haritası, hangi aktörün politika yanlısı hangi aktörün karşıtı olduğuna odaklanmaktadır. Paydaş analizi, politika içindeki paydaşların durumunu ortaya koymaktadır. Politika ağ analizi, bireyler ve kurumlar arası resmi ve gayri resmi bağlantıları ortaya koyarak etkilerin yönünü ve gücünü ortaya koymaktadır. Değişim değerlendirmesi, politikadan sorumlu kurumun yaptığı değişikliklere odaklanmaktadır. Son olarak değişim stratejileri, politikayı değiştirmeyi ve etkilemeyi amaçlayan stratejileri analiz etmektedir (Reich, 1994; Toygar, 2018). Politika Haritalama Yöntemi ülkemizde Türkiye'de maden işyerlerindeki iş sağlığı ve güvenliği politikalarının analiz edilmesinde Toygar ve Orhaner (2018) tarafından uygulanmış ve örnek bir çalışma olarak durmaktadır.

Bir diğer farklı politika analizi yöntemi John Kingdon'un çoklu akım modelidir. John Kingdon'un (1984) çoklu akım modeli, ulusal endişe yaratan bir sorunun, politika sürecinin gündem belirleme aşaması aracılığıyla hükümetin politika gündemine nasıl girdiğine dair net bir anlayış sağlamaktadır. Model, sağlık politikası analizinde yaygın olarak kullanılmıştır (Lancaster vd., 2014; Lencucha vd., 2018; Udokanma, Ogamba ve Ilo, 2021). Kingdon, politikanın, açık bir politika penceresinde üç bağımsız sürekli akışın (sorun akışları, politika akışları ve siyaset akışları) hizalanması ve yakınlaşmasıyla politika sürecinin gündem belirleme aşaması yoluyla ortaya çıktığını kavramsallaştırmıştır (Kingdon, 1984; Buse vd., 2012).

*Sorun akışı*nda sorunlar, hükümetin müdahalesini gerektiren kamusal meselelerdir (Buse vd., 2012). Sağlık göstergeleri, mevcut politikalar sonuçları, endemik hastalıkların artması, güvensizlik veya kriz gibi ani olaylar, hükümetin müdahalesini gerektiren sorunlar olarak durmaktadır. Politika girişimcileri, politika çözümlerini formüle etmek için bu sorunlardan yararlanır. *Politika akışı*, bir sorunu çevreleyen devam eden analiz ve tartışmalardan, önerilen çözümlerden ve çözümlerin fizibilitesini konu almaktadır. Bu akış, potansiyel olarak üzerine inşa edilebilecek veya daraltılabilecek olası çözümlerin araştırılmasını içermektedir. Bir politika çözümünün belirli nitelikleri, hükümet politikası gündemine girme ve bu gündemde kalma (teknik ve mali fizibilite, kamu tarafından kabul edilebilirlik, politikacılarla iletişime girme yeteneği ve gelecekteki fizibilite kısıtlamalarını ele alma kapasitesi gibi) yeteneğini belirlemektedir (Buse vd., 2012). *Siyaset akışı* ise ulusal ortam değişimlerini, hükümet değişikliklerini, büyük siyasi partiler ile çıkar gruplarının kampanyaları içindeki ve arasındaki tartışmalı fikirleri içermektedir. Burada politik olarak hükümetle iletişime giren politika girişimcilerinden gelen politika çözümlerinin ciddi bir şekilde dikkate alınma şansı yüksektir (Whiteford vd., 2016).

Kingdon'un modeli, politika analistlerinin önceki ve mevcut politika faaliyetlerini kavramasına izin vermekte, her bir akış içindeki aktörlerin etkileşimleri ve kurumsal rolleri açık hale getirmektedir. Bunun yanında dağınık halde bulunan faaliyetlerin entegrasyonunu ve politika sürecinin sağlıklı bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır. Kingdon'un yönteminde ilgili politikaya ilişkin dokümanların incelenmesi büyük önem taşımaktadır. İlgili alandaki mevcut politikayı ve boşlukları belirlemek için eğer varsa mevcut politikanın çıktıları veya değerlendirmesi, hükümet raporları, medya kaynakları ve varsa sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu raporlar, sağlık çıktıları vb. kaynakların detaylı şekilde incelenmesi gerekmektedir. Politikanın alanı ve durumuna göre sorun, politika ve siyaset ile ilgili olarak belgelerin sınıflandırmaların yapılması gerekli olabilmekle birlikte sınıflandırma zorunlu değildir. Çoklu akış modeli, ülkemizde Ateş ve Mamur Işıkcı (2020) tarafından

Türkiye’de sağlık politikalarındaki değişimin analiz edilmesinde yöntem olarak kullanılmış örnek bir çalışma statüsündedir.

Sağlık politika analizi için diğer kullanılabilir yöntemler, çeşitli temalar altında yapılan çalışmalar toplu şekilde Tablo 3’de sunulmuştur. İlgili çalışmalar ülkemizde yapılacak olan politika analizlerine yol göstermesi açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmaların yanında kamu politika analizi yöntemlerinin de sağlık politikalarının analizi için kullanılacağı (örneğin, yukarıda detaylı açıklanan Kingdon, 1984) unutulmamalı ve analize konu olacak politikaya ilişkin olarak daha verimli sonuçlar ortaya çıkarabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 3: Sağlık Politika Analizi Alanında Yapılan Çalışma Örnekleri

Konu	Makale	Yazar(lar)	Konu	Makale	Yazar(lar)
Politika değişikliğindeki güç	Power and pro-poor policies: the case of iCCM in Niger	DalGLISH vd. (2015)		Mapping the existing body of health policy implementation research in lower income settings: what is covered and what are the gaps?	Erasmus vd. (2014)
	The one with the purse makes policy”: power, problem definition, framing and maternal health policies and programmes evolution in national level institutionalised policy making processes in Ghana	KODUAH vd. (2016)		Removing user fees in the health sector: a review of policy processes in six sub-Saharan African countries	Meessen vd. (2011)
	Creating social policy to support women’s agency in coercive settings: a case study from Uganda	BURGESS ve CAMPBELL (2016)		We are bitter but we are satisfied’: nurses as street-level bureaucrats in South Africa	Walker ve Gilson (2004)
	Actor interfaces and practices of power in a community health worker programme: a South African study of unintended policy outcomes	LEHMANN ve GILSON (2013)		Shaping legal abortion provision in Ghana: using policy theory to understand provider-related obstacles to policy implementation	Aniteye vd. (2013)
	Practice and power: a review and interpretive synthesis focused on the exercise of discretionary power in policy implementation by frontline providers and managers	GILSON vd. (2014)		Realist evaluation of a capacity-building programme for district managers	Prashanth vd. (2014)
			Politika uygulama		

Konu	Makale	Yazar(lar)	Konu	Makale	Yazar(lar)
Ortam	The inter-section of political history and health policy in Asia - the historical foundations for health policy analysis	Grundy vd. (2014)	Araştırma, kanıt ve politika değişikliği	The usefulness of different types of health research: perspectives from a low-income country	Burchett vd. (2015)
	The path dependence of district manager decision-space in Ghana	Kwamie vd. (2016)		The interface between research and policy: experience from South Africa.	Gilson ve McIntyre (2008)
	Political contexts and maternal health policy: insights from a comparison of south Indian states	Smith (2014)		Translating research into policy: lessons learned from eclampsia treatment and malaria control in three southern African countries	Woelk vd. (2009)
	Political repression, civil society and the politics of responding to AIDS in the BRICS nations	Gómez ve Harris (2015)		Role of evidence in maternal health policy processes in Vietnam, India and China: findings from the HEPVIC project	Mirzoev vd. (2013)
	Doubt, defiance, and identity: understanding resistance to male circumcision for HIV prevention in Malawi	Parkhurst vd. (2015)		Framing, ideology and evidence: Uganda's HIV success and the development of PEPFAR's "ABC" policy for HIV prevention	Parkhurst, 2012
Küresel sağlık aktörleri ve ulusal politika oluşturma	A corporate veto on health policy? Global constitutionalism and investor-state dispute settlement	Hawkins ve Holden (2016)	Sağlık politikası değişikliğini desteklemek için ileriye dönük olarak sağlık politikası analizini kullanma	Political feasibility of scaling-up five evidence-informed HIV interventions in Pakistan: a policy analysis	Buse vd. (2009)
	Epistemic communities in global health and the development of child survival policy: a case study of iCCM	DalGLISH vd. (2015)		Stakeholder analysis of the Programme for Improving Mental health care (PRIME): baseline findings	Makan vd. (2015)
	Guilty until proven innocent": the contested use of maternal mortality indicators in global health	Storeng ve Béhague (2017)		Understanding and influencing the policy process	Weible vd. (2012)
	The emergence and effectiveness of global health networks: findings and future research	Shiffman vd. (2016)		Using stakeholder analysis to support moves towards universal coverage: lessons from the SHIELD project	Gilson vd. (2012)
	Transforming governance or reinforcing hierarchies and competition: examining the public and hidden transcripts of the Global Fund and HIV in India	Kapilashrami ve McPake (2013)		The politics of reforming health policies	Reich (2002)

Konu	Makale	Yazar(lar)	Konu	Makale	Yazar(lar)
Sağlık politikası oluşturma ve politika değişikliğine ilişkin ulusal deneyimler	The bit in the middle: a synthesis of global health literature on policy formulation	Berlan vd. (2014)	Sağlık politikası analizi çalışmasında metodolojik konular	Doing' health policy analysis: methodological and conceptual reflections and challenges	Walt vd. (2008)
	Why do policies change? Institutions, interests, ideas and networks in three cases of policy reform	Shearer vd. (2016)		Print media coverage of primary healthcare and related research evidence in South Africa.	Akintola vd. (2015)
	Nutrition agenda-setting, policy formulation and implementation: lessons from the Mainstreaming Nutrition Initiative	Pelletier vd. (2012)		How to start thinking about investigating power in the organizational settings of policy implementation	Erasmus ve Gilson (2008)
	A retrospective health policy analysis of the development and implementation of the voluntary health insurance system in Lebanon: learning from failure	ElJardali vd. (2014)		I won't take part! Exploring the multiple identities of the ethnographer in two Ghanaian hospitals.	Abereso-Ako (2017)
	Using social network analysis to examine the decision-making process on new vaccine introduction in Nigeria.	Wonodi vd. (2012)		Confidentiality, anonymity and power relations in elite interviewing: conducting qualitative policy research in a politicised domain	Lancaster (2017)
Gündem belirlene süreçleri	The emergence of political priority for safe motherhood in Honduras	Shiffman vd. (2004)			
	Can frameworks inform knowledge about health policy processes? Reviewing health policy papers on agenda-setting and testing them against a specific priority-setting framework	Walt ve Gilson (2014)			
	Agenda-setting and policy adoption of India's national health insurance scheme: Rashtriya Swasthya Bima Yojana	Shroff vd. (2015)			
	Agenda-setting and framing of gender-based violence in Nepal: how it became a health issue	Colombini vd. (2015)			
	The emergence of the vertical birth in Ecuador: an analysis of agenda-setting and policy windows for intercultural health.	Llamas ve Mayhew (2016)			

Kaynak: Gilson, Orgill ve Shroff (2016) kaynağından yararlanılarak yazar tarafından tablolaştırılmıştır.

Tabloda dokuz temada; güç, ortam, sağlık politika aktörleri, ulusal deneyimler, gündem belirleme süreçleri, politika uygulama, araştırma, kanıt ve politika değişikliği, ileriye dönük olarak sağlık politikası analizi ve metodolojik konular üzerine yapılan ve her birinden beş örnek içerecek şekilde çalışmalar sunulmuştur. Ülkemizde sağlık politika analizinin özellikle çalışılan bir konu olduğu ve değişen politika ortamı ile gelecekte daha fazla gündemde olacağı düşünüldüğünde bu tablonun birçok örneği barındırması sebebiyle faydalı olacağı düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Her alanda olduğu gibi sağlık alanında da birçok karar alınmakta ve uygulamaya konulmaktadır. Uygulamaya konulan politikaların analiz edilerek sonuçlarının ortaya konulması hem hedefe ne ölçüde ulaşıldığının hem de gelecekteki yönelimin belirlenmesi için önemlidir. Politika analizi bizlere bu konuda yardımcı olmakta özellikle sağlık alanında önemli atılımlar yapan ülkemizin politikalarının geçmişe yönelik analiz edilmesi birçok konuda gelişimin de önünü açacağı düşünülmektedir. Bunun yanında çalışmada bahsi geçen ve örneklendirilen politika analizleri vasıtasıyla ileriye yönelik politika analizlerinin de ortaya çıkmasıyla geleceğe yönelik kanıt temelli politikaların uygulamaya konulması açısından oldukça önemlidir.

Günümüzde politika analizi giderek daha fazla şekilde disiplinler arası bir şekilde dönüşmüştür (Almgren, 2013). Yapılacak politika analizlerinde de bu yaklaşımın ön planda olmasıyla ilişkiler göz önüne alınmalı ve ortaya çıkacak stratejilerin çok boyutlu olması sağlamalıdır. Bu kapsamda örneğin birden fazla sektörü içine alan obezite, sigara ve alkol kullanımı, çevre gibi konularda disiplinler arası yapılacak politika analizleri ile hem ülkemiz mevcut politikaları analiz edilmiş hem de geleceğe yönelik olarak sağlam adımlar atılmasında önemli kaynaklar oluşturulacaktır. Akademik alanda yapılacak çalışmalar bu anlamda önemli bir yer tutmakta, bu çalışmanın da sağlık politikası analizine ilişkin yöntem ve teknikleri bütüncül şekilde sunması sebebiyle araştırmacılara yol gösterici nitelikte olması bakımından önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

Research Problem: Health policy includes all actions taken or not taken concerning institutions, organizations, services, and financing arrangements within the health system. Health policy can be defined as the decisions, plans, and actions taken to achieve certain health goals in a society. Health policy analysis helps to understand how policymakers set goals and decide on priorities. In this context, health policy analysis has an important place in understanding every stage of the policies put forward. The analysis of health policies has an important place both for the development and results of the policies in practice and for revealing the policies for the future. The problem of this study is to explain the concepts of health policy, and health policy analysis and to reveal the methods and techniques of health policy analysis holistically.

Research Question/s: The research questions are as follows; What is health policy analysis? What are the techniques used in health policy analysis? What are the application examples of the methods and techniques used in health policy analysis?

Literature Review: Policy analysis can be defined as the systematic search for alternative policy options and the collection and integration of evidence for and against each option, or the selection of the best policy from a set of alternatives with the aid of reason and evidence. Health policy encompasses the pathways of action (and inaction) that affect the health system's arrangements of institutions, organizations, services, and financing. Although health policy can be understood as the decisions, plans, and actions undertaken to achieve specific health and healthcare goals in a society, it is also essentially about process and power. Health policy can be related to technical issues such as malaria, AIDS, and health promotion, as well as institutional issues such as finance, the private sector, management and organization, and health service delivery. Health policy analysis is the study of who makes what policy decisions, when, why, and how, and with what consequences. Health policy analysis is a multidisciplinary public policy approach that aims to explain the interaction between institutions, interests, and ideas in the policy process. Health policy analysis helps to understand how policymakers set goals and decide on priorities.

Methodology: The document analysis method was used in the study. Document analysis is the examination of written documents containing information about the phenomenon/situation to be investigated. Document analysis can be used as a stand-alone data collection technique as well as in conjunction with other

data collection techniques. Documents are seen as resources that should be used significantly in qualitative research. In this context, documents related to policy, policy analysis, public policy and analysis, health policy, and health policy analysis were examined.

Result and Conclusion: As in every field, many decisions are taken and put into practice in the field of health. Analyzing and revealing the results of the policies put into practice is important for determining both the extent to which the target has been achieved and the future direction. Policy analysis helps us in this regard, and it is thought that analyzing the policies of our country, which has made important strides in the field of health, will pave the way for development in many issues. In addition, the emergence of prospective policy analyses through the policy analyses mentioned and exemplified in the study is very important for the implementation of evidence-based policies in the future. Today, policy analysis has become more and more interdisciplinary. Since this approach is at the forefront of policy analysis, relations should be taken into account and strategies should be multi-dimensional. In this context, with interdisciplinary policy analyses on issues such as obesity, smoking and alcohol use, and the environment, which covers more than one sector, both the current policies of our country will be analyzed and important resources will be created for taking solid steps for the future.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkıları: İbrahim Hüseyin CANSEVER, çalışmanın tamamında tek başına katkı sunmuştur.

Çıkar Beyanı: Yazarlar ya da herhangi bir kurum/ kuruluş arasında çıkar çatışması yoktur.

Ethics Statement: The authors declare that the ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the event of a contrary situation, the Journal of Public Administration and Policy has no responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.

Author Contributions: İbrahim Hüseyin CANSEVER has contributed to all parts and stages of the study..

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the authors and/or any institution.

KAYNAKÇA

- Aliyu, Z. (2002). Policy mapping for establishing a national emergency health policy for Nigeria. *BMC International Health and Human Rights*, 2(1), 1-6.
- Almgren, G. (2013). *Health care politics, policy, and service: A social justice analysis*, Second edition, New York: Springer Publishing Company.
- Anderson, J. (1975). *Public Policy Making*. London: Nelson.
- Arıkan, R. (2011). *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Ateş, B. ve Mamur Işıklı, Y. (2020). 2000'li Yıllardan İtibaren Türkiye'de Sağlık Politikalarındaki Değişimin Çoklu Akış Modeli ile Analizi. *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(2), 139-151.
- Bacchi, C. (1999). *Women, Policy and Politics: The Construction of Policy Problems*. Sage, London.
- Bacchi, C. (2009). *Analysing Policy: What's the Problem Represented to Be?* Sydney: Pearson.
- Bambra, C., Fox, D., Scott-Samuel, A. (2005). Towards a politics of health. *Health Promotion International*, 20(2), 187-193.
- Barker, C. (2000). *The Health Care Policy Process*. London: Sage Publications.
- Blackmore, J. ve Lauder, H. (2005). Researching policy. Somekh, B. and Lewin, C. (Ed.), *Research Methods in the Social Sciences*. London: SAGE.
- Bossert, T. (1998) Analyzing the decentralization of health systems in developing countries: decision space, innovation and performance. *Social Science Medical*, 47(10), 1513-1527.
- Browne, J., Coffey, B., Cook, K., Meiklejohn, S. ve Palermo, C. (2018). A guide to policy analysis as a research method. *Health Promotion International*, 34(5), 1032-1044.
- Buse, K. (2008). Addressing the theoretical, practical and ethical challenges inherent in prospective health policy analysis. *Health Policy Planning*, 23(5), 351-360.
- Buse, K., Mays, N. ve Walt, G. (2012). *Making Health Policy*, New York: Open University Press.
- Cansever, İ.H. (2020). *Sağlık Planlaması Üzerine Bir Analiz*. (Yayımlanmış Doktora Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Colebatch, H. (2006). Accounting for Policy in Australia. *Public Policy*, 1(1), 37-51.
- Çevik, H.H. (2016). Politika. Altunok, H. ve Gedikkaya, F.G. (Ed.). *Kamu Politikaları Ansiklopedisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Çevik, H.H., (1998), Kamu Politikaları Analizi Çalışmaları Üzerine Türkiye Açısından Bir Değerlendirme. *Amme İdaresi Dergisi*, 31(2), 103-112.
- Dye, T. (2001) *Top Down Policymaking*. London: Chatham House Publishers.
- Dye, T.R. (2012). *Understanding Public Policy*. 14th Edition, USA: Pearson.
- Gilson, L. Agyepong, I.A. ve Shiffman, J. (2018). Health Policy Analysis: Starting Points, Gilson, L. Orgill, M. Shroff, Z.C. (Ed). *A Health Policy Analysis Reader: The Politics of Policy Change in Low-And Middle-Income Countries*. Geneva: World Health Organization.
- Gilson, L. Orgill, M. Shroff, Z.C. (2018). *A Health Policy Analysis Reader: The Politics of Policy Change in Low-And Middle-Income Countries*. Geneva: World Health Organization.
- Gilson, L., Raphaely, N. (2008). The Terrain Of Health Policy Analysis In Low And Middle Income Countries: A Review Of Published Literature, 1994-2007. *Health Policy Planning*, 23(5), 294-307.
- Gilson, L. (2012). *Health Policy and Systems Research: A Methodology Reader*, Geneva, Alliance for Health Policy and Systems Research & World Health Organization.
- Glassman, A., Reich, M.R., Laserson, K. ve Rojas, F. (1999). Political Analysis Of Health Reform İn The Dominican Republic. *Health Policy and Planning*, 14(2), 115-26.
- Goodin, R.E, Moran, M. ve Rein, M. (2006). *The Public And Its Policies. The Oxford Handbook Of Public Policy*. Oxford: Oxford University Press.
- Green, J. ve Thorogood, N. (1998). *Analysing Health Policy: Sociological Approaches*, USA: Addison Wesley Longman Limited.
- Grindle, M. ve Thomas, J. (1991). *Public Choice And Policy Change*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.
- Hogwood, G. ve Gunn, L. (1984). *Policy Analysis For The Real World*. Oxford: Oxford University Press.
- Janovsky, K. ve Cassels, A., (1996), Health Policy and Systems Research: Issues, Methods and Priorities, Janovsky, K. (Ed.), *Health Policy an System Development: An Agenda for Research*, Geneva: World Health Organization.
- John, P. (1998). *Analysing Public Policy*. London: Continuum.
- Kantaş Yılmaz, F. ve Ergül, S. (2021). Sağlık Politikası Analizi: Göçmen Sağlığı Kapsamında Suriyeli Sığınmacılar. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*. 3(2), 119-128.

- Keck, M.E. ve Sikkink, K. (1998). *Activists beyond borders*. New York: Cornell University Press.
- Kingdon, J. (1984). *Agendas, Alternatives and Public Policies*. Boston: Little Brown and Company.
- Kraft, M.E. ve Furlon, S.R., (2007), *Public Policy*, Washington DC: CQ Press.
- Lancaster, K. Ritter, A. ve Colebatch, H. (2014). Problems, Policy And Politics: Making Sense Of Australia's "Ice Epidemic". *Policy Studies*, 35, 147-171.
- Lencucha, R., Ruckert, A., Labonte, R., ve Drope, J. (2018). Opening Windows And Closing Gaps: A Case Analysis Of Canada's 2009 Tobacco Additives Ban And Its Policy Lessons. *BMC Public Health*, 18(1), 1321
- MacRae, D.J. (1979) Concepts and Methods of Policy Analysis, *Society*, 16(6), 17-23.
- McLaughlin, C.P ve McLaughlin, C.D. (2019). *Health Policy Analysis: An Interdisciplinary Approach*. Burlington: Jones & Bartlett Learning.
- Mogalakwe, M. (2006). The Use of Documentary Research Methods In Social Research. *African Sociological Review*, 10(1), 221-230.
- Palmer, G. ve Short, S. (1998). *Health Care And Public Policy: An Australian analysis*. Melbourne, Australia: MacMillian.
- Parsons, W. (1995). *Public Policy: An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis*. Edward Elgar Publishing Ltd.
- Patton, C.V., Sawicki, D.S. ve Clark, J.J. (2016). *Basic methods of policy analysis and planning*. Third Edition, New York: Routledge.
- Reich, M.R. (1994). *Political Mapping of Health Policy: A Guide for Managing the Political Dimensions of Health Policy. Data for Decision Making*, Boston: Harvard School of Public Health.
- Reich, M.R. (1995). The Politics of Health Sector Reform in Developing Countries: Three Cases of Pharmaceutical Policy. *Health Policy*, 32(1), 47-77.
- Reich, M.R. ve Cooper, D.M. (1996) *PolicyMaker: Computer-Assisted Political Analysis (Software and Manual)*. PoliMap, Newton Centre.
- Sabatier, P.A. (2007). *Theories of the policy process*. Boulder: Westview Press.
- Seavey, J.W., Aytur, S.A. ve McGrath, R.J. (2014). *Health policy analysis: framework and tools for success*, New York: Springer Publishing Company.

- Tantivess, S. ve Walt, G. (2008) The Role Of State And Non-State Actors In The Policy Process: The Contribution Of Policy Networks To The Scale-Up Of Antiretroviral Therapy In Thailand. *Health Policy Planning*, 23(5), 328-338.
- Toygar, Ş.A. (2018). Sağlık Politikası Analizi. Tengilimoğlu, D. (Ed.). *Sağlık Politikası*. (95-110) içinde, Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Toygar, Ş.A. ve Orhaner, E. (2018). Madencilik Sektörünün İş Sağlığı ve Güvenliği Politikaları Açısından Politika Haritalama Yöntemiyle Analizi. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 58(3), 1253-1286.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *İktisat Terimleri Sözlüğü*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları: 1037, Terim Sözlükleri Dizisi: 6, Ankara.
- Udokanma, E.E., Ogamba, I. ve Ilo, C. (2021). A health policy analysis of the implementation of the National Tobacco Control Act in Nigeria, *Health Policy and Planning*, 36(4), 484-492.
- Ukeles, J.B. (1977). Policy Analysis: Myth or Reality?. *Public Administration Review*, 37(3), 223-228.
- Varvasovszky Z, Brugha R. (2000). How To Do A Stakeholder Analysis. *Health Policy and Planning*, 15, 338-345.
- Walt, G. (1994). *Health Policy: An Introduction to Process and Power*. London: Zed Books.
- Walt, G. (1996). Policy Analysis: An Approach, Janovsky, K. (Ed.) *Health Policy an System Development: An Agenda for Research*, Geneva: World Health Organization.
- Walt, G. ve Gilson, L. (1994). Reforming The Health Sector In Developing Countries: The Central Role Of Policy Analysis. *Health Policy Planning*, 9(4), 353-370.
- Walt, G., Shiffman, J., Schneider, H., Murray, S. F., Brugha, R. ve Gilson, L. (2008). 'Doing' Health Policy Analysis: Methodological and Conceptual Reflections and Challenges. *Health Policy Planning*, 23(5), 308-317.
- Whiteford, H.A. vd. (2016). How Did Youth Mental Health Make It Onto Australia's 2011 Federal Policy Agenda? *SAGE Open*, 6, 1-12.
- World Health Organization. (1978). Report of the International Conference on Primary Health Care, Alma Ata 1977, Geneva: WHO.
- World Health Organization. (2005). Policy Development Process, WHO (Ed.). *Health Service Planning and Policy Making: A Toolkit for Nurses and Midwives, Module 4*, Philippines: World Health Organization Western Pasific Regional Publications.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.